

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI
DIRECȚIA GENERALĂ ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN LIMBILE MINORITĂȚILOR ȘI
RELAȚIA CU PARLAMENTUL**

**CONCURSUL NAȚIONAL UNIC PENTRU OCUPAREA
POSTURILOR DIDACTICE DECLARATE VACANTE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU**

ISTORIA ȘI TRADIȚIILE MINORITĂȚII MAGHIARE

APROBATĂ PRIN O.M.ED.C.T. NR 2600/14.11.2007

**- BUCUREȘTI -
2007**

TANTERV

A BETÖLTETLENÜL MARADT ÁLLÁSOKRA VIZSGÁZÓ TANÁROK SZÁMÁRA – A MAGYAR KISEBBSÉG TÖRTÉNELME ÉS HAGYOMÁNYAI –

I. Történelmi ismeretek

Honfoglalás és államalapítás. A középkori erdélyi vajdaság. Az erdélyi fejedelemség kialakulása. Humanizmus és reformáció Erdélyben, Vallások és egyházak Magyarországon és Erdélyben. Erdély a Habsburg Birodalomban. Felvilágosodás és politika. Mária Terézia és II. József reformjai. A reformkor eszméi. Az 1848-as forradalom dilemmái. A kiegyezés megkötése és vitás kérdései. Gazdaság, társadalom és kultúra a dualizmus korában. Az első világháború és következményei. Az erdélyi magyarság a két világháború között

Irodalom

Barta Gábor
1979 *Az erdélyi fejedelemség születése*. Budapest
2000 *A tizenharmadik század története*. Budapest
Bertényi Iván–Gyapay Gábor
1992 *Magyarország rövid története*. Budapest
Csorba László
2000 *A tizenkilencedik század története*. Budapest
Dankanits Ádám
1983 *A hagyományos világ alkonya Erdélyben*. Budapest
Egyed Ákos
1981 *Falu, város, civilizáció*. Bukarest
Imreh István
1979 *Erdélyi hétköznapiak 1750–1850*. Bukarest
Kosáry Domokos
1990 *Újjáépítés és polgárosodás, 1711–1867*. (Magyarok Európában III) Budapest
Köpeczi Béla (szerk.)
1986 *Erdély története*. I–III. Budapest
Kósa László (szerk.)
1998 *Magyar művelődéstörténet*. Budapest
Somogyi Éva
1981 *Abszolutizmus és kiegyezés*. Budapest
Trócsányi Zsolt
1988 *Habsburg-politika és Habsburg-kormányzat Erdélyben, 1690–1740*. Budapest

II. Néprajzi ismeretek

1. **Fogalomértelmezés:** kultúra, népi kultúra, populáris kultúra, népszerű kultúra, hivatalos kultúra, magaskultúra, ellenkultúra, szubkultúra, csoportkultúra, regionális kultúra, globális kultúra, kishagyomány, nagyhagyomány, mindennapi élet, életvilág, akkulturáció, culture change, revival, survival, variáns, invariáns, longue durée, folklorizmus, neofolklorizmus, folklorizáció, lesüllyedt kultúrjavak, kulturális emlékezet, kommunikatív emlékezet, a nép, hagyomány, kitalált hagyomány, mítosz, rítus, ünnep, néprajzi táj, népköltészet, folklór, a folklór jellemzői, néprajz, folklorisztika, antropológia, etnográfia, etnológia, múzeum, muzeológia.

2. **A magyar nép táji-történeti tagolódása. A népi kultúra történeti tagolódása** (feudális kor, polgári kor, népi kultúra a technika korában, a média kora).

3. **A magyar népi kultúra kutatásának története** (intézmények, kutatók, művek, lexikonok, folyóiratok). A falukutatás Erdélyben (Venczel József és köre). Erdély népi kultúrájának kutatása (a századforduló erdélyi gyűjtései, tájegységi monográfiák, Kallós Zoltán munkássága.) A magyarság néprajza, Magyar Néprajzi Atlasz, Magyar Néprajzi Lexikon, Magyar Néprajz, Magyar Néprajzi Társaság, Ethnographia, Magyar Néprajzi Múzeum, *néprajzi múzeumok Erdélyben*

4. **Szövegtípus, műfaj, kontextus.** Az eposz. A népmese. A népballada. Az igaztörténet. A népi önéletírás. Játékkultúra.

5. A népi kultúra archetipikus szimbólumai. Alapfogalmak: archetípus, szimbólum, képzetkör (séma), a képzetkörök működésének dinamikus alapelvei. archetipikus szimbólumok rendszerszerűsége, a szimbolizáció motiváltsága és vallásos jellege.

6. Népi vallásosság. A vallások típusai. A hivatalos és népi vallásosság fogalma, viszonyaik. A mitikus világkép általános jellemzői. A hivatalos és a népi vallásosság viszonya. A vallásos élmény a keresztény Európában (történeti áttekintés). A szent tér szerveződése. A búcsú fogalma, a zarándoklatok típusai. A ciklikus és messianisztikus idő a kereszténységben, időszimbólumok. A szent személyek (szentkultusz, Mária-tisztelet). A szent cselekmények (rítusok). A ráolvasás, ráimádkozás és rábőjtölés.

7. A népszokás. Fogalmak és módszerek. Az erdélyi népszokáskutatás eredményei.

8. Anyagi kultúra. A gazdálkodás története. A gazdálkodás formái. Táplálkozáskultúra. Öltözködéskultúra. A népművészet.

9. Társadalomnéprajz. A falusi társadalmak tagolódása. A polgárosodás, modernizáció és a globalizáció hatása az erdélyi magyar társadalomszerkezetre változására.

Irodalom

Assmann, Jan

1999 *A kulturális emlékezet*. Budapest, Atlantisz. 29–65.

Bausinger, H.

2005 A tárgy és jelentése. *MaDok-füzetek 3. Jelentésteli tárgyak*. Budapest, Néprajzi Múzeum, 9-17.

Burke, Peter

1991 *Népi kultúra a kora újkori Európában*. Budapest, Századvég–Hajnal István Kör. 17–112.

Erdélyi Zsuzsanna

1999 *Hegyet hágék, lőtőt lépék*. Pozsony, Kalligram (1. és 2. kiad.: Budapest, Magvető, 1976/1978.)

Flórián Mária

2001 A magyar parasztviselet történeti alakulása. In uő: *Magyar parasztviseletek*. Budapest, Planétás, 16-63.

Gunda Béla

1966 *Ethnographica carpatica*. Budapest. 186-205.

Györgyi Erzsébet

1974 A tojásímzés díszítménykincse. *Néprajzi Értesítő* LXVI. 5-84.

Kisbán Eszter

1989 *Népi kultúra, közkultúra, jelkép: a gulyás, pörkölt, paprikás*. Budapest

Kósa László

2001 *A magyar néprajz tudománytörténete*. Budapest, Osiris (II. javított, bővített kiadás) 37–160.

Kotics József

2001 Gazdálkodói habitusok – paraszti polgárosodás. In: Uő: *Mások tekintetében*. Miskolci Egyetem. A Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék Könyvei 4. 109-195.

Kós Károly – Szentimrei Judit – Nagy Jenő

1981 *Moldvai csángó népművészet*. Bukarest, Kriterion

Lükő Gábor

1942/1987/2001 A magyar jelképrendszer. In: *A magyar lélek formái*. Budapest, 7–156.

Paládi-Kovács Attila (szerk.)

2000 *Magyar Néprajz VIII. Társadalom*. Akadémia Kiadó. Budapest

Péntek János–Szabó T.E. Attila

1985 *Ember és növényvilág*. Bukarest, Kriterion

Pozsony Ferenc

2006 *Erdélyi népszokások*. Kolozsvár, KJNT–BBTE

Tüskés Gábor

1986 A népi vallásosság kutatása Magyarországon. In: Uő. (szerk.): *„Mert ezt Isten hagyta...”* Budapest, 1986. 18–62.

Wessely Anna (szerk.)

1998 *A kultúra szociológiája*. Budapest, Osiris. 114–149.

Voigt Vilmos (szerk.)

1998 *A magyar folklór*. Budapest, Osiris (eposz, népballada, népmese, monda, líra, néphit és népi vallásosság)

Magyar Néprajzi Lexikon: *nép, népköltészet, néprajz*

Demény I. P.–Gazda K.–Keszeg V.–Pozsony F.–Tánczos Vilmos

2000 *Magyar népi kultúra*. Kolozsvár, Tankönyvtanács

2001 *Magyar népi kultúra. Szöveggyűjtemény*. Kolozsvár, Tankönyvtanács

III. Módszertan

Célok és követelmények

A kulturális örökség megismerése, őrzése és népszerűsítése. A népi kultúra kutatása módszereinek ismerete. A lokális és regionális hagyományok őrzésének és népszerűsítésének helyi intézményei. A hagyományokról való szakszerű értekezés készsége. A hagyományok kutatásával, őrzésével és oktatásával kapcsolatos szakirodalom ismerete.

Tematika

A magyar kisebbség történelme és hagyományai tárgy oktatásának a pedagógiai, pszichológiai, szaktudományi (etnológia, muzeológia, történelem) módszerekkel és ismeretekkel való korrelálása.

A magyar kisebbség történelme és hagyományai oktatásának tervezése. A képességfejlesztő (követelményközpontú) tanterv egységei: fejlesztési követelmények, kompetenciák és képességek, részletes követelmények, tanulási tevékenységek, tartalmak. Képesség, tevékenység és ismeret egysége. Az egyéni tervezés formái: kalendarisztikus terv, tematikus terv (a tanulási egység terve), óravázlat.

A szaknyelv tudatos és funkcionális használatának kialakítása, gyakorlása. Megadott (történelmi és etnológiai) témáról való értekezés készsége. Történelmi és etnológiai szövegek értelmezésének képessége. A nemzeti és a regionális patrimónium összefüggéseinek felismerése. A regionális és lokális történelmi és kulturális hagyományok felismerésének, kutatásának, biztonságba helyezésének készsége. Tanulás, kutatás és értelmezés összefüggései. Az elsajátítás, a kutatás és a megjelenítés módszerei.

A tanulók munkájának megszervezése és motiválása. A tananyag, a szemléltető anyag biztosítása, használata. Az élményszerű kultúráközvetítés lehetőségei. A lokális életvilág elemeinek felfedezésére való ösztönzés. Individuális teljesítmények: kutatás, kutatási eredmények bemutatása. Csoportmunka: kiállítás, tematikus műsor szervezése. Differenciált teljesítményértékelés.

Kötelező olvasmányok

A magyar kisebbség történelme és hagyományai. Tanterv a VI. és VII. osztály számára. (jóváhagyva a 4237/23.08.1999-es számú miniszteri rendelettel).

<http://www.edu.ro/index.php/articles/6125>

Ágh Zsófia

1993 *Útmutató a tárgyi és szellemi néprajz tanításához.* Tárogató Kiadó, Budapest, 1993.

Györffy István

1939 *Néphagyomány és nemzeti művelődés.* Budapest

1998 *Hon- és népismeret, néphagyomány az oktató-, nevelőmunkában* (Az 1996. október 4-5-i országos konferencia anyag) Budapest

Katona Imre

2000 *Bevezetés a néprajztudományba.* Budapest

Koncz Erzsébet-Szabolcs Ottó

1995 *Történelemtanítás és múzeum.* Korona Kiadó, Budapest

Máténé Szabó Mária Rózsa és Mohay Tamás (szerk.)

1987 *Néprajzi útmutató diákoknak és szakkörvezetőknek.* Néprajzi füzetek. Budapest

Ajánlott olvasmányok

Báthory Zoltán

1992 *Tanulók, iskolák – különbségek. Egy differenciált tanításelmélet vázlata.* Tankönyvkiadó, Budapest

Foghtűy Krisztina-Harangi Anna (szerk.):

1996 *Gyerekek a múzeumban.* Tárogató Kiadó, Budapest

Horváth György

1998 *Pedagógiai pszichológia.* Veszprém. 1998.

Káldi Tamás–Kádárné Fülöp Judit

1996 *Tantervezés.* Iskolaszolga, Budapest

Nagy József:

2000 *XXI. század és nevelés.* Osiris Kiadó, Budapest